

СТАН РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ І М. СЕВАСТОПОЛЬ У НОВИХ УМОВАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ

© 2015 БАЧО Р. Й.

УДК 336.76:339.72(447.75)

Бачо Р. Й. Стан ринку страхових послуг Автономної Республіки Крим і м. Севастополь у нових умовах функціонування

У статті проведено оцінку стану функціонування ринку небанківських фінансових послуг АР Крим в умовах його анексії. Відображено основні тенденції, що відбулися на страхових ринках АР Крим та м. Севастополь. Узагальнено інформацію про функціонування даного ринку як зі звітних даних Нацкомфінпослуг України, так і даних ЦБ Росії і зроблено висновок про скорочення страхового ринку у 2014 р. порівняно з попереднім майже наполовину. Основна причина такого скорочення вбачається в істотному звуженні аналізованого ринку внаслідок виходу з нього усіх вітчизняних учасників, а також у відсутності мотивації світових брендів у виході на страховий ринок півострова внаслідок дії санкцій світової спільноти. Зроблено висновок про неможливість швидкої адаптації до нових реалій інших учасників ринку небанківських фінансових послуг (ломбардів, кредитних спілок та фінансових компаній), що свідчить про обмеженість доступу споживачів до небанківських фінансових послуг.

Ключові слова: АР Крим і м. Севастополь, ринок небанківських фінансових послуг, анексія, санкції.

Табл.: 3. **Бібл.:** 11.

Бачо Роберт Йосипович – кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри економіки, Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II (пл. Кошута, 6, Берегово, Закарпаття, 90200, Україна)

E-mail: escanor@yandex.ru

УДК 336.76:339.72(447.75)

Бачо Р. И. Состояние рынка страховых услуг Автономной Республики Крым и г. Севастополь в новых условиях функционирования

В статье проведена оценка состояния функционирования рынка небанковских финансовых услуг АР Крым в условиях его аннексии. Отображены основные тенденции, состоявшие на страховых рынках АР Крым и г. Севастополь. Обобщена информация о функционировании данного рынка как по отчетным данным Нацкомфинуслуг Украины, так и по данным ЦБ России и сделан вывод о сокращении страхового рынка в 2014 г. по сравнению с предыдущим почти в два раза. Основная причина такого сокращения усматривается в существенном сужении анализируемого рынка вследствие выхода из него всех отечественных участников, а также в отсутствии мотивации мировых брендов в выходе на страховой рынок полуострова вследствие действия санкций мирового сообщества. Сделан вывод о невозможности быстрой адаптации к новым реалиям других участников рынка небанковских финансовых услуг (ломбардов, кредитных союзов и финансовых компаний), что свидетельствует об ограниченности доступа потребителей к небанковским финансовым услугам.

Ключевые слова: АР Крым и г. Севастополь, рынок небанковских финансовых услуг, аннексия, санкции.

Табл.: 3. **Библ.:** 11.

Бачо Роберт Иосифович – кандидат экономических наук, доцент, заведующий кафедрой экономики, Закарпатский венгерский институт имени Ференца Ракоци II (пл. Кошута, 6, Берегово, Закарпатье, 90200, Украина)

E-mail: escanor@yandex.ru

UDC 336.76:339.72(447.75)

Bacho R. J. Condition of the Market of Insurance Services of the Autonomous Republic of Crimea and the Sevastopol in the New Conditions of Operation

The article provides an estimation of condition of functioning of the non-bank financial services market of the Autonomous Republic of Crimea under the annexation of the latter. The main trends in the insurance markets of the AR of Crimea and the Sevastopol have been displayed. Information about functioning of this market, as for reportable data from the National Commission on Financial Services Markets of Ukraine and according to the Central Bank of Russia, has been summarized to be concluded that the reduction of the insurance market in 2014 makes up almost two times compared to the previous years. The main reason for this reduction is seen in a substantial narrowing of the analyzed market because of withdrawal of all domestic participants, as well as the lack of motivation for worldwide brands in entering the insurance market of the peninsula because of the sanctions by the International Community. It has been concluded about impossibility of quick adaptation to the new realities of other non-bank financial services market participants (pawnshops, credit unions and finance companies), indicating limited consumer access to non-bank financial services.

Key words: Autonomous Republic of Crimea and Sevastopol, non-bank financial services market, annexation, sanctions.

Tabl.: 3. **Bibl.:** 11.

Bacho Robert J. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Head of the Department of Economics, Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian Institute (pl. Koshuta, 6, Beregovo, Zakarpattia, 90200, Ukraine)

E-mail: escanor@yandex.ru

Аналіз розвитку регіональних ринків страхових послуг в Україні набуває особливої актуальності, адже регіони стають системоформуючими чинниками економічного зростання держави. Особливої уваги потребують ті регіони, які були примусово відібрані в Україні в заперечення норм міжнародного права, та функціонування небанківського фінансового ринку, який у період перед анексією динамічно зростав. На даний час важливо визначити, які ж зміни відбулися на цьому ринку за рік перебування півострова Крим під юрисдикцією Російської Федерації (РФ).

Дослідженню розвитку регіональних ринків присвячені наукові праці М. Долішнього, О. Комеліної, В. Мікловди, М. Лендела, А. Мокія, С. Писаренко, З. Вар-

налія та ін. Особливості розвитку регіональних страхових ринків розглядалися у працях Н. Внукової [9], М. Тимчак [8], Н. Пойди-Носик [7; 8], О. Залетова та ін. У цілому, проблематикою розвитку ринку небанківських фінансових послуг займаються Н. Внукова, В. Левченко, О. Жихор, О. Вовчак, О. Барановський та ін. Аналіз робіт наведених вище авторів дозволяє зробити висновок про достатню глибину дослідження, присвяченого оцінці регіонального ринку страхових послуг, особливо акцентуючи увагу на сучасний стан його функціонування в АР Крим і м. Севастополь.

Метою статті є оцінка та аналіз функціонування страхового ринку АР Крим як складової небанківського фінансового ринку регіону в умовах перебування під

юрисдикцією РФ. Об'єктом дослідження є регіональний ринок страхових послуг у АР Крим і м. Севастополь. *Завдання*, що ставиться в роботі, полягає в порівнянні основних показників функціонування даного ринку небанківських фінансових послуг АР Крим і м. Севастополь в періоди до та після анексії та у визначенні особливості його функціонування.

Новітні умови, в яких опинилося населення АР Крим і м. Севастополь, а також суб'єкти господарювання, суттєво впливають на подальший розвиток небанківського фінансового ринку півострова. Станом на початок 2014 р. на території АР Крим було внесено до Державного реєстру фінансових установ України 43 фінансові установи та 323 їх відокремлені підрозділи (табл. 1).

У м. Севастополь було зареєстровано 29 фінансових установ та 61 їх структурний підрозділ. Таким чином, на території АР Крим і м. Севастополь у доокупаційний період було зареєстровано 72 фінансові установи та 384 структурних підрозділів небанківських фінансових установ. Дані наведеної табл. 1 свідчать про те, що на території АР Крим до моменту анексії було зареєстровано 3,4% небанківських фінансових установ України та 4,9% всіх структурних підрозділів.

Одними з найбільших учасників ринку небанківських фінансових послуг півострова були страхові компанії, серед яких на початок 2014 р. налічувалося 7 ризикових СК («Ангарант», «Адміралтейська», «Європейський вибір», «Кримська страхова компанія», «Крим-Афес», «Кримський страховий альянс» і «Юпітер-М»), активи регіональних СК становили 204 млн грн, ними було зібрано 50,5 млн грн страхових премій і здійснено страхових відшкодувань на суму 4,9 млн грн [6]. Окрім регіональних страхових компаній, на території АР Крим і м. Севастополь діяли страховики з інших регіонів України через широко розгалужену мережу структурних підрозділів, яких налічувалося 89 од. Через ці структурні підрозділи ними було зібрано 152,2 млн грн премій та виплачено 48,5 млн грн відшкодувань. Таким чином, на території АРК страховими компаніями в цілому було зібрано 202,7 млн грн страхових премій та виплачено 53,1 млн грн страхових відшкодувань.

На території АР Крим виник дуалізм нормативно-правового забезпечення діяльності фінансово-кредитних установ: з одного боку, на всіх учасників поширюється законодавство України, з іншого боку, в примусовому порядку імплементується законодавство РФ.

Вітчизняний законодавець доречно наголошує, що новітні умови функціонування регіональної економіки півострова порушують умови функціонування фінансових установ, що, у свою чергу, призводить до виникнення загрози інтересам учасників ринку фінансових послуг. Неможливість виконання зазначеними фінустановами законодавства України сприятиме розбалансуванню єдності ринкового механізму.

Ураховуючи новітні виклики функціонування ринку небанківських фінансових установ на території АР Крим і м. Севастополь та з метою захисту інтересів споживачів фінансових послуг, недопущення порушень

фінансовими установами та/або відокремленими підрозділами фінансових установ, що розташовані та/або здійснюють свою діяльність на цій території, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, прийняла рішення про припинення діяльності небанківських фінансових установ на території півострова [4; 6]. Фінансовим установам та їх структурним підрозділам було надано можливість змінити місцезнаходження та материковій частині України. Якщо ж вони не змінюють своє місцезнаходження, то фінансові установи повинні звернутися до Нацкомфінпослуг із заявою про виключення інформації про фінансову установу та/або відокремлений підрозділ фінансової установи з Державного реєстру фінансових установ у зв'язку з припиненням надання фінансових послуг і заявою про анулювання ліцензії.

Таке рішення Нацкомфінпослуг було реакцією на прийняття в РФ федерального закону «Про особливості функціонування фінансової системи Республіки Крим та міста федерального значення Севастополь на перехідний період» [1], в якому були зазначені основні вимоги для функціонування цих установ на період до 2015 р.

Так, небанківські фінансові установи, які мають українську ліцензію або дозвіл, що діяли на 16 березня 2014 р. і місцем знаходження яких є територія Криму або Севастополя, а також організації, що мали таку ліцензію, але діяли в Криму і Севастополі через філії або відділення, могли продовжувати роботу до 1 січня 2015 р. без отримання російської ліцензії, включення до держреєстру або вступу до саморегульованих організацій, дотримуючись відповідних умов. Водночас, ці організації повинні були розміщувати отримані кошти та майно тільки в російських фінансово-кредитних установах.

Щодо проведення обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВВТЗ) необхідно відмітити, що автотранспортні засоби, що мають номерні знаки, видані МРЕО (в Україні), застраховані вітчизняними страховими компаніями. Водночас, при перереєстрації таких автотранспортних засобів, згідно із законодавством РФ, вони отримують номерні знаки Росії. Таким чином, виникає парадоксальна ситуація – якщо ТЗ отримує номерні знаки в РФ без відповідного зняття його з обліку в Україні, такий ТЗ вважатиметься викраденим і при спробі перетину кордону з Україною буди примусово вилучений. Задля запобігання таких ексцесів власники ТЗ, що попередньо були зареєстровані в Україні, а в подальшому зареєструвалися згідно із законодавством РФ, можуть використати такі механізми. Перший полягає в тому, що при перетині кордону з Україною на стороні митного контролю в РФ автомобілі реєструються на виїзд з номерними знаками РФ, а при підході до митного контролю з Україною власники таких ТЗ змінюють номерні знаки на вітчизняні. Ця процедура повторюється і у зворотньому напрямі. Таким чином, при цьому механізмі власники ТЗ можуть подорожувати і за межі України без будь-яких санкцій. Водночас, для таких подорожей власник ТЗ повинен придбати страховий поліс ОСЦПВВТЗ як у вітчизняного

Таблиця 1

Показники, що характеризують ринок страхових послуг АР Крим і м. Севастополь у 2013–2014 рр. *

Вид установи	2013 р.					2014 р.					Зміна за період 2013–2014 рр.**				
	АР Крим	м. Севастополь	Усього АРК	Україна	Частка АРК**	АР Крим	м. Севастополь	Усього АРК	Україна	Частка АРК**	АР Крим	м. Севастополь	Усього АРК	Україна	Частка АРК**
Страхових компаній, од.	6	1	7	407	1,7	6	1	7	374	1,9	0	0	0	-33	0,2
Сума зібраних страхових премій страховиками, млн грн	35,9	14,6	50,5	28662	0,2	9,9	13	22,9	26767	0,1	-26	-1,6	-27,6	-1895	-0,1
Структурних підрозділів страховиків, од., у т. ч.:															
філій	69	20	89	2332	3,8	23	7	30	2140	1,4	-46	-13	-59	-192	-2,4
дирекцій	29	7	36	1029	3,5	13	3	16	925	1,7	-16	-4	-20	-104	-1,8
відділень	12	3	15	244	6,1	8	2	10	277	3,6	-4	-1	-5	33	-2,5
представництв	13	7	20	855	2,3	1	2	3	782	0,4	-12	-5	-17	-73	-2,0
	15	3	18	204	8,8	1	0	1	156	0,6	-14	-3	-17	-48	-8,2
Сума зібраних страхових премій структурними підрозділами страховиків, млн грн	124,5	27,7	152	5090,2	3,0	21,2	4,6	25,8	4672,6	0,6	-103	-23,1	-126	-417,6	-2,4
Усього фінансових установ, од.	43	29	72	2113	3,4	57	31	88	2204	4,0	14	2	16	91	0,6
Усього структурних підрозділів фінустанов, од.	323	61	384	7831	4,9	215	49	264	7895	3,3	-108	-12	-120	64	-1,6
Ринок НПФ, млн грн	248,8	98,2	347,0	37494	0,9	31,1	17,6	48,7	34424	0,1	-218	-80,6	-298	-3069	-0,8

* Складено на основі даних Нацкомфінпослуг [2; 3].

** Розраховано автором.

страховика (для можливості перебування на території материкової України з вітчизняними номерними знаками), так і у некредитної установи РФ (для перебування на території півострова чи РФ).

Зміст другого механізму полягав у знятті ТЗ з обліку в Україні та реєструванні його згідно із законодавством РФ, причому такі власники повинні укласти договір ОСЦПВВТЗ з некредитною установою РФ для можливості перебування на території півострова та РФ, а також придбати поліс «Зеленої картки» для можливості використання ТЗ на території України. Використання другого механізму є набагато дорожчим для власника ТЗ і, як вказує статистика придбання «Зеленої картки» на території півострова в СК-резидентів РФ, нульовий рівень збору премій за цим видом страхування не свідчить про використання цього способу жителями Криму.

Третій спосіб використання ТЗ України на території РФ не передбачає реєстрації ТЗ згідно із законами РФ. Так, власник ТЗ України повинен придбати поліс «Зеленої картки», що діє виключно та території Росії, Білорусії та Молдови (цей тип полісу є дешевшим від звичайного) і на основі нього проходить митний контроль при в'їзді на територію півострова. Недоліком цього механізму є обмеження перебування такого ТЗ на території півострова (чи всієї території РФ) не більше 90 днів.

Для укладення договору ОСЦРППТЗ жителі Криму і Севастополя в сучасних умовах можуть звернутися в небанківську організацію, яка виконує всі необхідні вимоги, або до російського страховика, або у Всеросійський союз страховиків (ВСС).

Всеросійський союз страховиків прогнозував, що приєднання Криму до Росії збільшить сукупний обсяг премій російських страховиків на 1% (близько 9 млрд руб. (еквівалент 2,7 млрд грн), з огляду на істотну різницю в тарифах між українськими й російськими страховиками, а також залучення понад 2 млн нових клієнтів [10]. Така методика оцінки надходжень страхових премій спеціалістами РФ є незрозумілою, адже у 2013 р. на півострові було зібрано, як вже було зазначено, 202,7 млн грн премій, що в кілька разів менше прогнозованого російськими експертами.

Такі планові показники не могли бути досягнуті, і фактичні дані про роботу страхових компаній на території півострова засвідчили хибність та невідповідність прогнозів реаліям сьогодення. Загальний розмір зібраних страхових премій на півострові за 2014 р. склав 175 млн руб. [11], що становить близько 55 млн грн). Можна констатувати чотириохразове скорочення страхового ринку АР Крим і м. Севастополь у 2014 р.

Важливим фактором, що впливає на подальший розвиток страхового ринку регіону, є існування суттєвої різниці між українськими та російськими страховими тарифами. Встановлений базовий коефіцієнт ОСЦПВВТЗ для водіїв у Криму – найнижчий в усій РФ – 0,6, враховуючи невисокий рівень зарплат у Криму й Севастополі. Низький рівень доходів населення одночасно означає такий самий низький попит на інші добровільні послуги страхування. Тому, з 2015 р. кримські автомобі-

лісти не матимуть можливості вибору страховика, адже страховикам не вигідно продавати поліси через найнижчий в країні коефіцієнт. Причому страхове покриття є однаковим з іншими регіонами РФ.

Основним учасником ринку ОСЦПВВТЗ Криму й Севастополя був Російський Союз Автостраховиків (РСА), що почав свою роботу на півострові з 5 травня 2014 р., відкривши представництво. На початок 2015 р. він присутній у 16 містах півострова через офіси продажів страхових полісів ОСЦПВВТЗ [10].

Застосування санкцій світової спільноти щодо тих СК, які проводитимуть діяльність на території АР Крим і м. Севастополь, стало стримуючим фактором для виходу на цей ринок провідних страхових компаній. У 2014 р. почали фактично проводити страхову діяльність на території АР Крим 14 страховиків (з них 1 компанія зі страхування життя), а на території м. Севастополь – 8 (1 СК зі страхування життя). Найбільша частина премій – 44,2% валових премій – зібрана СК «Північна скарбниця», однак успішність діяльності останньої піддається сумніву внаслідок введення ЦБ РФ у кінці 2014 р. тимчасової адміністрації через проблеми в її діяльності. Інші СК, що діють на території півострова, займають несуттєві позиції. Так, на страховому ринку АР Крим діють 17 СК, окрім «Північної скарбниці» (займає 46,8% регіонального страхового ринку): «Московія» (17,2%), «РСТК» (15,2%), «Кримська перша страхова компанія» (8%), Центральне страхове товариство» (7,2%), інші 12 страховиків займають тільки 5,6% страхового ринку, у середньому по 0,5%. Це є свідченням їх номінальної присутності на ринку Автономної Республіки.

На регіональному страховому ринку м. Севастополь найбільшим учасником є СК «Московія», яка займає 43,3% ринку, «Північна казна» – 26,7%, «Громадянський страховий дім» – 16,6% регіонального ринку. На інші 9 СК припадає 86,6% ринку.

У цілому, на території півострова Крим на даний час діє 2 страхові компанії зі страхування життя – СК «НСГ страхування життя» в АР Крим і «Ренесанс життя» в м. Севастополь, 18 ризикових компаній.

Великі страховики зі світовим ім'ям, що працюють із міжнародними партнерами й перестраховувальниками, у Криму працювати відмовилися, навіть маючи в українських дочірніх компаніях сформовану клієнтську базу.

Основними напрямками діяльності РСА на території півострова стало здійснення компенсаційних виплат, забезпечення нових клієнтів бланками полісів ОСЦПВВТЗ і контроль у сфері технічного огляду.

За 2014 р. власники ТЗ на півострові уклали 56,1 тис. договорів ОСЦПВВТЗ. Усього РСА здійснив більше 1000 виплат кримським автовласникам за зобов'язаннями українських страховиків на загальну суму 60,4 млн руб [10].

Щодо структури зібраних премій в Криму і м. Севастополь, то слід зазначити, що у 2014 р. найбільша частка зібраних премій припадає на ОСЦПВВТЗ – 108,6 млн руб. (71,8% страхових премій) (табл. 2).

Основні показники, що характеризують страховий ринок АР Крим та м. Севастополь у 2014 р. в розрізі основних видів страхування згідно даних ЦБ РФ [11]

Показники/ Регіони	Фактичні показники за 2014 р. за видами страхування									
	Життя		Особисте		Майнове		ОСЦПВВТЗ		Усього	
	Абс.	Частка, %*	Абс.	Частка, %*	Абс.	Частка, %*	Абс.	Частка, %*	Абс.	Частка, %*
Страхові премії, млн руб.										
АР Крим	0,4	0,3	14,1	9,3	33,3	22,0	93,9	62,1	151,2	100
м. Севастополь	0,3	1,2	1,3	5,3	7,9	32,0	14,8	59,9	24,7	100
Усього	0,7	0,4	15,4	8,8	41,2	23,4	108,7	61,8	175,9	100
Кількість укладених договорів, од.										
АР Крим	40	0,2	22683	30,3	2077	2,8	49003	65,5	74776	100
м. Севастополь	73	3,7	1960	20,5	190	2,0	7108	74,3	9561	100
Усього	113,0	0,5	24643	29,2	2267	2,7	56111	66,5	84337	100
Середня вартість полісу, руб.										
АР Крим*	10000,0	-	621,6	-	16032,7	-	1916,2	-	2022,0	-
м. Севастополь*	4109,6	-	663,3	-	41578,9	-	2082,2	-	2583,4	-
Усього*	6194,7	-	624,9	-	18173,8	-	1937,2	-	2085,7	-
Середня вартість полісу, грн										
АР Крим*	3333,3	-	207,2	-	5344,2	-	638,7	-	674,0	-
м. Севастополь*	1369,9	-	221,1	-	13859,6	-	694,1	-	861,1	-
Усього*	2064,9	-	208,3	-	6057,9	-	645,7	-	695,2	-
Страхові виплати, млн руб.										
АР Крим	0	-	0	-	0,8	22,9	3,5	72,9	4,4	100
м. Севастополь	0	-	0	-	0,2	15,4	1,3	27,1	1,5	100
Усього	0	-	0	-	1	16,9	4,8	81,4	5,9	100
Рівень виплат, %										
АР Крим	-	-	-	-	2,4	-	3,7	-	2,9	-
м. Севастополь	-	-	-	-	2,5	-	8,8	-	6,1	-
Усього	-	-	-	-	2,4	-	4,4	-	3,4	-

* Розраховано автором.

На ОСЦПВВТЗ припадає 62,1% усіх зібраних премій на півострові, причому в м. Севастополь цей показник складає 61,8%, а у АР Крим – 59,9%. Таким чином, на території півострова, як і до анексії, преважують обов'язкові види страхування. Серед добровільних видів найбільшу частину складає майнове страхування, частка якого у м. Севастополь складає майже 32%, а в АР Крим – 22%. На даний час констатується надзвичайно низький розвиток ринку довгострокового страхування – частка премій зі страхування життя в м. Севастополь складає 1,2%, а в АР Крим – 0,3%. Середня вартість полісу ОСЦПВВТЗ у АР Крим відповідає середньоукраїнському показнику.

Сума страхових виплат, здійснених російськими страховиками, складала 5,9 млн грн, що становило тільки 3,4% усіх зібраних ними премій.

Для повної об'єктивності оцінки страхового ринку АР Крим і м. Севастополь в умовах окупації РФ, окрім даних про діяльність російських СК на півострові, слід врахувати звітні дані Нацкомфінпослуг про діяльність страхових компаній та їх структурних підрозділів на території півострова. Згідно зі сформованими Регулятором даних, зареєстровані в АРК СК проводили страхову діяльність до кінця 3 кв. 2014 р. Починаючи з 4 кв. 2014 р., повністю припинені будь-які дії СК на півострові. Таким чином, з даних табл. 1 та табл. 2 можна визначити загальну суму зібраних премій та здійснених страхових відшкодувань кримськими СК і структурними підрозділами іноREGIONАЛЬНИХ страховиків. У 2014 р. вітчизняними СК було зібрано 48,7 млн грн страхових премій та виплачено 22,7 млн грн, рівень виплат складав 46,6% (табл. 3).

У цілому, об'єднуючи інформацію ЦБ РФ і Нацкомфінпослуг про функціонування страхового ринку АРК і м. Севастополь у 2014 р., можна стверджувати, що загальна сума зібраних премій страховиками на півострові складає 107,3 млн грн, більшість з яких (54,6%) зібрана у м. Севастополь. Сума страхових відшкодувань, здійснених страховальникам півострова Крим, складає 33,5 млн грн, причому тільки 5,9% яких здійснені страховальникам м. Севастополь. Загальний рівень виплат складає 31,2%.

У 2014 р. надходження страхових премій на півострові вітчизняними страховиками складає 45,4%, а російськими – 54,6%, причому роль вітчизняних на страховому ринку м. Севастополь є відчутнішою, адже їх частка становить 68,1% ринку регіону. На регіональному страховому ринку АР Крим спостерігається зворотна ситуація – частка російських СК становить 61,8% ринку.

Враховуючи проведений вище аналіз функціонування страхового ринку півострова Крим, можна констатувати зменшення обсягу наданих страхових послуг у 2014 р. на 47,1% (складає 107,3 млн грн).

ВИСНОВКИ

Таким чином, ринок небанківських фінансових послуг півострова Крим, у т. ч. і страховий ринок, унаслідок анексії зазнав катастрофічних змін, що обумовилося припиненням роботи всіх без винятку вітчизняних фінансових установ і необхідністю ліцензування діяльності нових відповідно до чинного законодавства РФ. Унаслідок того, що у 2014 р. усі вітчизняні банківські та небанківські фінансові установи покинули півострів, а за цей достатньо короткий час на півострові почали проваджувати свою діяльність тільки страхові компанії та банківські установи РФ, фінансовий ринок характеризується тотальним скороченням надаваних послуг. Підтвердженням катастрофічного звуження ринку є суттєве скорочення кількості зібраних премій та укладених договорів страхування у 2014 р., унаслідок неможливості швидкої адаптації до нових реалій на півострові відсутні ломбарди, кредитні спілки та фінансові компанії. Навіть функціонування пунктів обміну валют було зупинено. Фактично, на даний час єдиними фінансовими установами півострова є страховики та банківські установи, що свідчить про обмеженість доступу споживачів до небанківських фінансових послуг. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон РФ «Про особливості функціонування фінансової системи Республіки Крим та міста федерального значення»

Таблиця 3

Узагальнені дані про діяльність вітчизняних та російських страховиків на страховому ринку АР Крим і м. Севастополь у 2014 р. [5; 11]

Показники	м.Севастополь			АР Крим			Усього АРК і м. Севастополь*		
	Вітчизняні СК	Російські СК	Усього	Вітчизняні СК	Російські СК	Усього	Вітчизняні СК	Російські СК	Усього
Зібрані страхові премії, млн грн	31,1	50,4	81,5	17,6	8,2	25,8	48,7	58,6	107,3
Частка у зібраних преміях, %*	38,2	61,8	100,0	68,1	31,9	100,0	45,4	54,6	100,0
Страхові виплати, млн грн	21,5	1,5	23,0	10,0	0,5	10,5	31,5	2,0	33,5
Частка у страхових виплатах, %*	93,6	6,4	100,0	95,2	4,8	100,0	94,1	5,9	100,0
Рівень виплат, %*	69,1	2,9	28,2	56,8	6,1	40,6	64,7	3,4	31,2

* Розраховано автором.

Севастополь на перехідний період» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nbnews.com.ua/ua/news/117396/>

2. Звіт про роботу Нацкомфінпослуг за 2013 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nfp.gov.ua/files/docs/zvit/D097D0B2D196D182202013.pdf>

3. Звіт про роботу Нацкомфінпослуг за 2014 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nfp.gov.ua/files/sekto/D097D0B2D196D18220D09DD0B0D186D0BAD0BED0BCD184D196D0BDD0BFD0BED181D0BBD183D0B320201420D180D0B5D0B4.doc>

4. Інформаційне повідомлення для споживачів фінансових послуг, у зв'язку із ситуацією, що склалася на території Автономної Республіки Крим і міста Севастополя [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nfp.gov.ua/news/623.html>

5. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nfp.gov.ua/content/strahoviy-rinok.html>

6. Особливості роботи фінансових установ під час анексії АР Крим [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nfp.gov.ua/news/517.html?PrintVersion>

7. **Пойда-Носик Н. Н.** Страхове підприємництво регіону: сучасний стан і перспективи розвитку : монографія / Н. Н. Пойда-Носик, Р. Й. Бачо. – Ужгород : Мистецька Лінія, 2010. – 232 с.

8. **Пойда-Носик Н. Н.** Регулювання та безпека розвитку страхового підприємництва в регіоні : монографія / Н. Н. Пойда-Носик, Р. Й. Бачо, М. В. Тимчак. – Ужгород : Мистецька Лінія, 2012. – 256 с.

9. Розвиток ринків фінансових послуг в умовах європейської інтеграції : монографія / Наук. ред. та кер. кол. авт. – д-р екон. наук., проф. Н. М. Внукова. – Харків : ТО Ексклюзив, 2014. – 218 с.

10. Российские страховщики так и не решились идти в Крым из-за опасения санкций [Электронный ресурс]. – Режим доступу : <http://forinsurer.com/hotnews/15/01/15/32005>

11. Статданные страхования за 2014 г. Центральный Банк России [Электронный ресурс]. – Режим доступу : http://www.cbr.ru/sbrfr/contributors/insurance_industry/statistics/2014/2014_4.rar

REFERENCES

“Informatsiine povidomlennia dlia spozhyvachiv finansovykh posluh, u zv'iazku iz sytuatsiieiu, shcho sklalasia na terytorii Avtonomnoi Respubliki Krym i mista Sevastopolia” [Announcement for consumers of financial services, in connection with the situation in the Autonomous Republic of Crimea and Sevastopol]. <http://nfp.gov.ua/news/623.html>

[Legal Act of Russia]. <http://nbnews.com.ua/ua/news/117396/>

“Natsionalna komisiia, shcho zdiisniue derzhavne rehuliuвання u sferi rynkiv finansovykh posluh Ukrainy” [The National Commission for State Regulation of Financial Services Markets of Ukraine]. <http://nfp.gov.ua/content/strahoviy-rinok.html>

“Osoblyvosti roboty finansovykh ustanov pid chas aneksii AR Krym” [Features of financial institutions during the annexation of the Crimea]. <http://nfp.gov.ua/news/517.html?PrintVersion>

Poida-Nosyk, N. N., and Bacho, R. I. *Strakhove pidpriemnytstvo rehionu: suchasnyi stan i perspektyvy rozvytku* [The insurance business in the region: current situation and prospects]. Uzhhorod: Mystetska Liniia, 2010.

Poida-Nosyk, N. N., Bacho, R. I., and Tymchak, M. V. *Rehuliuвання ta bezpeka rozvytku strakhovoho pidpriemnytstva v rehioni* [Regulation and safety of the insurance business in the region]. Uzhhorod: Mystetska Liniia, 2012.

Rozvytok rynkiv finansovykh posluh v umovakh ievropeiskoi intehtehratsii [The development of financial services markets in terms of European integration]. Kharkiv: TO Ekskliuzyv, 2014.

“Rossiyskie strakhovshchiki tak i ne reshilis idti v Krym iz-za opaseniia sanktsiy” [Russian insurers did not dare to go to the

Crimea because of the fear of sanctions]. <http://forinsurer.com/hotnews/15/01/15/32005>

“Statdannye strakhovaniia za 2014 g. Tsentralnyy Bank Rossii” [Statistical data of insurance for 2014 the Central Bank of Russia]. http://www.cbr.ru/sbrfr/contributors/insurance_industry/statistics/2014/2014_4.rar

“Zvit pro robotu Natskomfinsposluh za 2013 rik” [Report on Natskomfinsposluh by 2013]. <http://nfp.gov.ua/files/docs/zvit/D097D0B2D196D182202013.pdf>

“Zvit pro robotu Natskomfinsposluh za 2014 rik” [Report on Natskomfinsposluh by 2014]. <http://nfp.gov.ua/files/sekto/D097D0B2D196D18220D09DD0B0D186D0BAD0BED0BCD184D196D0BDD0BFD0BED181D0BBD183D0B320201420D180D0B5D0B4.doc>